

CINEMATIC DRAMATURGY OF MAHMUT FAZIL COŞKUN'S ANONS FILM

Ersin Aycan*²

* Öğr. Gör. İnönü Üniversitesi

Abstract

As a theme, the coups, which left important and deep traces in Turkish political history, have been covered in many films in Turkish cinema. It was seen that these films describe the deep wounds inflicted on the people who have been subjected to the coup, and Anons was found worthy to study on grounds of being a film shot on the lens of the coup plotters. This study has been created for the dramaturgical analysis of Anons, a film that has received awards both nationally and internationally and been criticized by the film authorities since its shooting in 2017. In the study, both the main events and the side events that constituted the conflict were examined in the analysis of the script elements of the film under the cinema dramaturgy techniques. In the study, information about other films that share the same plane as the theme has been given, and the place, differences, and similarities of Anons among these films have been tried to be determined. Anons, which is thought to influence future films as black humor, can be considered to leave important marks in the art life of Mahmut Fazıl Coşkun, who is the director and co-screenwriter of the film.

Keywords: Anons, Mahmut Fazıl Coşkun, Black Humour, Cinema

MAHMUT FAZIL COŞKUN'UN ANONS FİLMİNİN SİNEMASAL DRAMATURGİSİ

Özet

Türk siyasi tarihinde önemli ve derin izler bırakan darbeler Türk sinemasında konu bakımından pek çok filmde işlenmiştir. Bu filmlerin genel olarak darbenin insanlarda açtığı yaraları anlatmasına karşın, Anons'un darbecilerin gözünden çekilen bir film olması onu çalışılmaya değer bir film haline getirmiştir. Bu çalışma, çekildiği 2017 tarihinden bu yana gerek ulusal gerek uluslararası bazda ödüller almış ve film otoriteleri tarafından çokça eleştirilmiş bir film olan Anons'un dramaturgi analizinin yapılması için oluşturulmuştur. Çalışmada, sinema dramaturgisi tekniklerine uygun olarak filmin senaryo öğelerinin analizinde gerek ana olaylar gerekse çatkiyı oluşturan yan olaylar incelenmeye çalışılmıştır. Konu olarak aynı düzlemi paylaşan diğer filmler hakkında bilgiler verilmiş, Anons'un bu filmler arasındaki yeri ve benzerlerine göre farklı yönleri saptanmaya çalışılmıştır. Türk sinemasında kara mizah şeklinde kendinden sonra gelecekleri etkileyeceği düşünülen Anons filmi, yönetmeni ve aynı zamanda ortak senaristi olan Mahmut Fazıl Coşkun'un sanat hayatında da önemli izler bıraktığı söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Anons, Mahmut Fazıl Coşkun, Kara Mizah, Sinema

1. Giriş

Türkiye Cumhuriyeti 1923'ten bu yana defalarca darbelere ya da darbe kalkışmalarına maruz kalmıştır. Bu darbeler veya kalkışmalar kimi zaman istediğini almışken kimi zaman da millet iradesiyle başarıya ulaşamamıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri 1960 ve 1980 yıllarında sivil yönetimi görevden almış, 1971 ve 1997 yıllarında ise hükümeti istifaya zorlamıştır. Bunun son örneği 15 Temmuz 2016'da bir kalkışma şeklinde yaşanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin 97 yıllık tarihindeki bu askeri hareketlilik sivil halka bir taraftan büyük bedeller ödetirken bir taraftan da büyük acılar yaşatmış; hatta kimi zaman ömür boyu kapanmayacak oranda tahribatlar açmıştır. Bu durum ülkenin siyasi hayatını ne kadar yakından ilgilendirmişse sosyal hayatını da o kadar ilgilendirmiş ve yakından etkilemiştir. Ülkenin içinde bulunduğu darbe sonrası buhran her haliyle sivil yönetime geçişlerle atlatılmaya çalışılmıştır. Bu siyasi ve sosyal olgu sanatta karşılığını farklı zaman ve şekillerde göstermiştir. Bu bağlamda, darbe konulu tiyatrolar oynanmış, filmler çekilmiş, sergiler açılmış ve bunlara benzer pek çok etkinlikler düzenlenmiştir.. Bu buhran yıllar sonra mizah haline getirilmiş, filmlere, romanlara konu olmuştur fakat her biri ne kadar mizahi unsur içerse de bir yerinde acıyı hep barındırmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti 1946 yılındaki genel seçimlerle beraber demokratik hayatın önemli bir aşamasını geçmiştir. Her ne kadar bu demokratik seçimler milletin iradesini ortaya koymaya çalışsa da 1960 darbesi ile 'mevcut Demokrat Parti iktidarının halkı kin ve nefrete sürüklediği, ülkede bir baskı rejimi oluşturduğu'

² Sorumlu Yazar email: ersin.aycan@inonu.edu.tr / Doi: 10.22252/ijca.731768

gerekçelerini öne süren ve 37 subaydan oluşan Milli Birlik Komitesi siyasi etkinlikleri dondurarak yönetime el koymuştur.

Anons filmi ise Talat Aydemir'in başarısız darbe girişimine göndermelerde bulunarak o geceyi anlatmaktadır. İstanbul'da dört askerın TRT İstanbul Radyosu'na girerek stüdyoda bir anons yaptırmaya çalışması ile radyo çalışanlarından destek vermek istemelerini konu alan bu filmin mizahi açıdan oldukça güçlü karakterleri ve detay konuları da kapsadığı söylenebilir.

Darbe temalı filmlerin geneli mağdurlar üzerinden aktarılırken, *Anons* filminde bu durum değişmiştir. Darbenin yapanların gözünden aktarıldığı bu filmde darbecilerin başarısızlıkla sonuçlanan hikayesi anlatılmıştır.

2. Yöntem

Bu çalışma nitel veri toplama yöntemlerinden doküman analizi şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında hangi konu incelenecekse o konu ile alakalı olgu ve olayların incelemesi ile elde edilen verilere de yine doküman analizi denir. Araştırma konusu ile ilgili olarak arşiv dosyaları, videolar, ses kayıtları vb. kullanılabilir (Karataş, 2015, s. 72). Sinema dramaturgisi hem kendi içinde bütünlüğünü sağlamış ve kendi özelliklerine göre sınıflandırılmış farklı unsurların oluşturduğu hem de bu unsurların kendi arasındaki ilişkilerin dinamiği ile var olan bir sanattır. Sinema dramaturgisini oluşturan unsurlar idea, tema ve süje gibi başlıklar altında sıralanabilir (Aslanyürek, 1998, s. 86). Çalışma temel olarak eser inceleme, bakış ve yorumlama tekniği olarak bilinen dramaturgiyi esas alırken, eserin (metnin) üstünde yapılan tüm çalışmalara kuramsal dramaturgi, oyuncular ve sahne üzerinde yapılan çalışmalara da uygulamalı dramaturgi adı verilebilir (Sözen, 2013, s. 102). Yapılan çalışma da bu sinemasal dramaturgi bağlamında ele alınmış, bir sinema eserinin dramaturgisinde bulunması gereken başlıklar altında incelenip derlenmeye çalışılmıştır.

3. Türk Sinemasında Darbe Konulu Filmler Hakkında

Darbeyi konu olan filmler, genellikle bir kahraman çerçevesinde kaleme alınarak perdeye aktarılmış, derinlemesine oluşturulmayan bu karakterler dolayısıyla var olan değerleri ile (şiddet, kader, değişme karşıtı olma, ahlaki tutuculuk, ataerkil yapı...) temsil edilen karşı görüşü sergilemeye çalışırken mevcut ideoloji içinde sıkışıp kalmışlardır (Erkılıç, 1997, s. 59).

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yaşanan siyasi ve askeri hareketlilik beyaz perdede de çokça yer bulmuş, hemen her askeri darbe sonrasında bu olayları anlatan filmlere rastlanmıştır. Türk sinemasında gişe rekorları kırmış darbe filmlerine dahi rastlanması mümkündür. Nitekim Çağan Irmak'ın 2005 yılında perdeye aktardığı "Babam ve Oğlum" filmi Box Office verilerine göre 81 hafta vizyonda kalarak 3.839.883 seyirciye ulaşmıştır (Box Office, 2008).

Türk sinemasındaki diğer darbe konulu filmlerden önemli yer tutanlara bakılacak olunursa şu eserler dikkati çekebilir: 1986 yapımı Zeki Alasya filmi olan "Dikenli Yol" darbe öncesi politik olaylara karışan ve abisinin ölümüne yol açan Hüseyin'in öyküsünü konu alırken, Ömer Uğur "Eve Dönüş" filminde ev sahibi ile arasının açık olması sebebiyle evli ve bir çocuk babası adamın iftiraya maruz kalarak hapse girmesini ve işkenceye uğrayan insanların psikolojisi üzerine kurulu senaryoya sahiptir. Yine, Murat Saraçoğlu'nun "O... Çocukları" dramatik ve psikolojik bir film olarak kurulmuş, Oğuzhan Tercan'ın "Uzlaşma" adlı filmi Abdi İpekçi suikastını ve 12 Eylül öncesini konu almış; Şerif Gören'in "Sen Türkülerini Söyle" filmi siyasi eylemlerden ötürü hapishaneye giren ve yedi yıl işkenceden sonra dışarı çıktığında her şeyin değiştiğini gören karakter üzerine kurulmuştur. Tunç Başaran'ın 1989'da çektiği "Uçurtmayı Vurmasınlar" adlı filmi Ankara Kapalı Cezaevi'nde çekilmiş, beş yaşındaki bir çocuğun kadınlar koğuşundaki sevgi dolu günleri anlatılmıştır. 12 Eylül öncesi İstanbul'da yaşayan ve bürokrat olan bir ailenin hikayesinin anlatıldığı Zülfü Livaneli'nin "Sis" filmi ve 1999'da perdeye aktarılan Atif Yılmaz'ın "Eylül Fırtınası" filmi annesi gözaltına alınan bir çocuğun hikayesini anlatır. Yapım yılı 2012 olan ve Orçun Benli tarafından yönetilen "Bu Son Olsun" adlı filmde ise sokaklarda hayatını sürdüren beş evsiz hikayesi mizahi bir dille anlatır. Sırrı Süreyya Önder'in "Beynelmilel" filmi darbe ve sokağa çıkma yasağı sebebiyle para kazanamayan müzisyenlerin hikayesini mizahi bir dille anlatan politik bir film olarak değerlendirilirken, Yılmaz Erdoğan'ın gişede ses getirdiği söylenebilecek filmi "Vizontele Tuba" ise kütüphanesi olmayan bir köye sürülen bir kütüphane müdürünün başına gelenleri anlatarak Türk sinemasında öne çıkar. Mahmut Fazıl Coşkun'un "Anons" filmi ise farklı bir perspektif gözetildiği için diğer darbe filmleri ile karşılaştırılmaya değer bulunmuştur. Anons'ta İstanbul'da dört askerın TRT İstanbul Radyosu'na girerek anons yaptırmaya çalışması anlatılmaktadır. Yukarıda kısa konuları açıklanmış filmlerin hepsi darbe mağdurlarının gözünden perdeye aktarılırken, Coşkun ve Kesal bu durumu tersinleme yaparak darbecilerin gözünden filme aktarmıştır. Film, bu özelliği ile bir darbe filminden ziyade darbecilerin gözünden gösterilerek bir ilke imza atmıştır diye düşünülebilir.

4. Filmin Çözümlemesi

Anons, Mahmut Fazıl Coşkun ile Ercan Kesal tarafından senaryoya alınmıştır. Film yine Mahmut Fazıl Coşkun tarafından yönetilmiştir. Krum Rodriguez filmin görüntü yönetmenliğini yapmış, müziklerini ise Okan Kaya bestelemiştir. Ali Seçkiner Alici, Tarhan Karagöz, Murat Kılıç, Şencan Güteryüz ise filmin ana karakterlerini oluşturmuştur. Eser 2017'de perdeye aktarılmış bir Türk-Bulgar ortak yapımıdır.

4.1. Filmin Geçtiği Tarihsel Dönem Hakkında

1950-1960 yılları arasında Demokrat Parti'nin iktidar olarak yetersiz kaldığı düşünülünce 27 Mayıs 1960 darbesi gerçekleştirilerek yönetime el konulmuş olsa da bu darbenin bazı eksiklikleri olduğu düşüncesiyle 22 Şubat 1962'de ve 21 Mayıs 1963'te darbeyi ve kuralları yenileme çabaları içine girseler de (Demir, 2006, s. 155), Talat Aydemir ve arkadaşlarının tutarlı bir ideoloji ve programa sahip olduklarını söylemek mümkün gözükmemekte (Çakmak, 2008, s. 65), bu durum Coşkun'un filminde ise kendini mizahi bir dil ile göstermektedir.

4.2. Yönetmenin Sanat Anlayışı

Ortak imajlara sahip tür filmleri dünya sinemasında olduğu kadar Türk sinemasında da yer tutmaktadır. Popüler filmler tür filmlerinin kalıplarından doğrudan yararlanırken, bağımsız sanat sineması olarak nitelendirilen filmler yönetmenin özgün film dilini merkeze almaktadır. *Anons*, Türkiye'de örneğine nadiren rastlanılan, büyük sözler söylemeyip, toplumsal sorunlara değinmeden kara mizahın varoluşçu evreninde üst düzey bir işçiliğe sahip bir film olarak değerlendirilebilir (Saydan, 2018). Bu durum Mahmut Fazıl Coşkun ile yapılan röportajda yönetmen tarafından kısmen reddedilmektedir. Coşkun, tür sinemasına inanmadığını belirterek kendi çektiği filmin bir tür olarak diğer türlerle akrabalığı olduğunu, *Anons*'un biraz Romen sineması ya da Roy Andersson gibi İskandinav sinemasıyla da akrabalığı olduğunu ve tabii ki özgün bir film olmasına çabaladığını belirtmiştir (Sercan, 2018). Bu söylemler Coşkun'un aslında sinemada yeni bir anlayışın da egemen olması ile ilgili düşüncelerinin bir ön göstergesi sayılabilir. Coşkun'un genel olarak bu filmde kendi yenisini denemesi, statik açılardan ve sert oyunculuk mizaçlarından yararlandığı bu eserin ileride kendine benzeyen pek çok örnekle devam edeceğini de gösterebilir. Bu durum yönetmenin örnek veya model aldığı beyaz perde eserlerinin belirlenmesiyle daha rahat ortaya konulabilir.

4.3. Filmin, Yönetmenin Diğer Yapıtlarının İçindeki Yeri

Mahmut Fazıl Coşkun'un ilk uzun metraj filmi 2008 yılında perdeye aktardığı "Uzak İhtimal" adlı filmidir. Bu eser, Coşkun'un müezzini Musa ile rahibe olan Clara'nın İstanbul'da bir sahafta yollarının kesiştiği aşkın hikayesidir. Yönetmenin ikinci filmi, *Anons*'ta senaryoda birlik yaptığı Ercan Kesal ile bu kez oyuncu olarak yollarının birleştiği filmidir: *Yozgat Blues*. Bu film Türk-Alman ortak yapımıdır. Senaryosu *Uzak İhtimal* filminde de yer alan Tarık Tufan ile ortak yazılmış; yönetmen, bu eserle de çokça ödül almıştır. Yönetmen, *Yozgat Blues* adlı filminde Yavuz ve Neşe'nin hikayesini anlatır. Taşındıkları şehirde yaptıkları müziğin ilgi görememesi ile alakalı olan film, beklenmedik olaylar yaşatması ile dikkati çeker.

Anons filmi ise yönetmenin diğer filmlerine göre tür, teknik ve görsel öğeler bakımından tam bir farklılık gösterdiği eserdir. Bu iki filmde edindiği tecrübelerin birleşmesi ve olgunlaşması sürecini kapsıyor diye düşünülebilir. Nitekim bir söyleşide yönetmen de bunu itiraf eder niteliktedir: İlk iki filmimde de hayata mesafeli bakan karakterler vardı. *Anons*'ta bu biçimsel olarak daha da belirginleşti ve filmin görsel dünyasını bu mesafe üzerinden kurdum. *Anons*'taki asker ve siviller arasındaki keskin ayrımın, filmin görsel dünyasında da bir karşılık bulduğunu düşünüyorum (Coşkun, 2018). Tabii ki yaşananlar trajik ama film gerçekten de çok komik. Mahmut Fazıl Coşkun'un "Yozgat Blues"da (2013) kendini göstermeye başlattığı saklı mizahı filmde bu kez *Dry Martini* fıkrası ve Rıfat'ın Kuzey Kore Milli Marşı gerçek ve absürdü büyük başarıyla harmanlamıştır (Mitrani, 2018). Bu anlamda *Anons* filminin, yönetmenin ileride çekeceği filmlerinin arasında dönüm noktası niteliği taşıyabileceği düşünülebilir.

4.4. Öykünün Toplumsal ve Politik Düzlemi

Eser Almanya'ya işçi olarak gitmek isteyen ekmek dağıtıcısı çocuk Murat'ın muayene edildiği sahne ile başlar. Bu durum 1960 dönemlerinde Türkiye'den Almanya'ya göç etmek isteyip orada işçi olarak çalışmak isteyen insanların temsili ile alakalı olabilir. Almanya ile 1961'de yapılan 1. Beş Yıllık Kalkınma Planında Türk devletinin oluşturduğu bir anlaşma vardır ve genel eğilim uluslararası bazda Türkiye'den göçün 1960'ların başında başladığı eğilimindedir (Sirkeci & Erdoğan, 2012). Bu durum senaryoyu yazan Coşkun ve Kesal tarafından göz ardı edilmemiş ve filmde bilhassa gösterme isteği ile kaleme alınmıştır diye düşünülebilir. Eserde 1960 darbesi ile başlayan sıkıyönetim izlerinin devamı da hissettirilir. Siyasete bulaşmadan kara mizah bir film olarak

apolitik bir seçki yaratmak isteyen Coşkun, sabit kadrajlarında bunları hissettirir. Eserde 1960'ların Türkiye'si diye bir çıkarım yapmak mekân anlamında çok mümkün değildir.

4.5. Öykünün Söylem Düzlemi

Sinematik bir metnin nasıl anlaşılması gerektiği sinema tarihi ve bilimi boyunca çokça tartışılmıştır. Bu sorunun cevabı Altman'a göre (1977, s. 272) sinematik metnin psikanalizle karşılaştırılması ve sinematik metnin rüyaları dahi hatırlaması, analoglaştırması olarak ortaya çıkıyor. Zaten söylem düzlemi doğrudan verilen söylemlerin değil onların alt ya da derin analizlerinin ortaya çıkarılması ile alakalı olduğu söylenebilir. Anons filminin söylem düzlemine bakıldığında, alt anlam barındıran çokça olguya rastlanabilir. Almanya'ya göç etmek isteyen işçinin aynı zamanda bir ekmek dağıtıcısı olması ve darbeci askerlerin yanında bulunması sebebiyle bu işin bir parçası olmak durumunda kalması temsili olarak sivillerin masumiyeti olarak değerlendirilebilir. Filmin kara mizah yapısı, eserin tamamına yayılması ile filmi siyasi bir gösterge olmaktan uzaklaştırıyor; anons yapacak elemanın radyoda olmamasından dolayı sürekli aranması ve bulunması için gidilen evi, eşinin çalıştığı hastane ve seslendirme stüdyosu olağan ve durgun bir şekilde veriliyor. Bunlar yapılırken bir darbe sonrası hayatı anlatan filmde askerlerin sivillerle karşılaşmasında herhangi bir korku ortamı oluşturulmuyor. Tüm bu söylemler düzlemine bakıldığında, Mahmut Fazıl Coşkun'un yaptığı açıklamanın dikkati çektiği söylenebilir: "Ben sadece bir film çekmek istedim!" Bu durum filmi çekmeden önce bir darbe filmi yapmak istenmeyişinin göstergesi olabilir. Yapılan bir röportajda yönetmen de bunu kabul etmiştir: Benim bu filmdeki niyetim darbe filmi yapmak ya da darbecilerle 'alay etmek' değildi. Biraz Türkiye analizi yapmaktı. Türkiye'nin modernleşmesi ve o hikâye içerisinde ortaya çıkan trajikomik durumları göstermek istedim" (Sercan, 2018). Yönetmenin filmde bir alegoriden hiç yararlanmayı dahi düşünmeyiş olması olaylara yönelen bir söylem düzlemi oluşturulmasında önemli bir etken sayılabilir.

4.6. Filmin Konusu

Ordudan tasfiye edilen dört subayın bir gecelik hikayesini anlatan eser, Mayıs 1963'te geçiyor. Planlanan olay ise yönetime el koymak ve darbe yapmaktır. Filmin ana kahramanları Teğmen Şinasi, Binbaşı Rıfat, Binbaşı Kemal ve Albay Reha İstanbul bölgesinin sorumluluğunu almıştır. Halkı yanlarına çekmek için Ankara'da okunan bildirilere benzer bir bildiriye İstanbul Radyosu'nda okutmak isterler. Tüm planlarının işleyeceğini ve başarılı olacaklarını düşünürlerken, darbe yapmayı düşündükleri gecenin sonunda kendi anonsları yerine başarısızlıkla sonuçlanan darbenin anonsunu bir takside dinlerlerken kendilerini bir çorbacıda bulurlar.

4.7. Tema

Göstergeye ve olaya dayalı eserlerin analizinde eserin geçtiği dönem, dönemin toplumsal yörengesi ve sosyal sorunların somut olarak gösterilmesi elzem olabilir. Anons filminde toplumsal bir sorun olarak taksicinin ölümüyle sonuçlanan kısa bir yolculuk, işçilerin göçü gibi yan temalar bulunurken asıl olan darbe yapmaya çalışan dört askerinin Murat'ın ekmek dağıtma arabasında geçen bir gecenin mizahi yansımasıdır. Yani asıl tema etrafından okunması gereken yan temalar da göz ardı edilmeden toplumun içinde bulunduğu duruma da değinilmeye çalışılmış olabilir.

4.8. Konflikt (Temel Anlaşmazlık Durumu)

Anons filmindeki karşıtlıklar iki farklı düzlemde incelenebilir. 1- Ana olaydaki asıl karşıtlık 2- Ana olaya götüren diğer olayların (çatışmaların) karşıtlıkları. İlk madde açıklanacak olursa, eserin asıl karşıtlığı filmin sonunda kendini göstermektedir. Darbe yapmak için sağlam bir anonsun halkı kendi yanlarına çekeceğini düşünen dört darbeci askerinin bu anonsu türlü basit sebeplerle gerçekleştiremeyerek bir takside başlayan hikâyenin yine bir taksidedeki başarısız darbenin anonsunu dinlemeleriyle alakalıdır. Bu durum senaristlerin kıvrak zekasıyla ilintilidir diye de düşünülebilir. Senaryonun bu noktasında plansız başlayan her kalkışmanın sonunda hüsranın olacağını da göstermek istemiş olabilir.

4.9. Karakterler

Eserdeki ana karakterler -dört darbeci asker- incelenecek olursa hepsinin tek boyutlu kahramanlar olduğu görülebilir. Eserin omurgasında görev yapan dört askerinin de aynı yönde mizaçlarının olduğu ve kararlı görüneler de plansız hareketlerinin cezasını çektiklerinde dahi pişman olmadıkları sezilebilir. Ekmek dağıtımını yapmak isteyen ve bunu her an dile getiren Murat karakterinin de işinin ve sorumluluğunun bilincinde bir karakter olduğu görülebilir. Radyo müdürünün ise 1960 darbesinden tecrübeli olduğu özellikle hissettirilmiştir, denilebilir. Oyuncuların tamamında aynı tip oyunculuk tekniği kullanılmış, deadpan humor tekniği ile oyuncuların yaptıkları işle olan alakasının da sağlanması birlikteliği oluşturulmuştur.

5. Suje

5.1. Prolog

Filmin ön girişinde muayene olan bir hasta görülmektedir. Bu hastayı Alman bir doktorun muayene ettiği belli bir müddet sonra duyulur. Filmin bu bölümünde neden muayene edildiği ile alakalı bir bilgi verilmezken detaylı muayenenin neden yapıldığı daha sonradan seyirciye kısa bir cümle ile anlatılır. Bu durum senaryonun içinde serpilmezken sadece filmin geçtiği dönemdeki işsizlik ve Almanya'ya gitmek isteyen Türk işçilerin çektiği zorlukları göstermek için verilmiş olabilir.

5.2. Serim

Eserin serim kısmı bir taksinin içinde başlar. Takside uzun süren bir planın kadrainde yolculuk yapan bir taksici ve darbeci iki askerin yolculuğu süregelir. Bu süreç bir polis çevirmesiyle devam eder. Ulaşmak istedikleri. Yere gelen darbeci iki asker taksiciyi öldürürler ve bu noktaya kadar ana olay hakkına bilgi verilmezken ana olayın hazırlanmasına dair sağlam bir zemin oluşturulmuş denilebilir. Darbeci üçüncü asker ile buluşmak için geldikleri mekâna başka bir arkadaşları daha gelir. Yalan söylediği anlaşılan bu asker de öldürülür. Darbe yapmak için yola çıkarlar ve İstanbul Radyosu'na yolculukları başlarken yapacakları anons hakkında konuşup düzeltmeler yapmaya çalışırlar ve ana olaya giden en önemli noktanın burada başladığı görülürken eserin serim kısmının da bu aşamada sona erdiği söylenebilir.

5.3. Düşüm ve Gelişme

İstanbul Radyosu'na ulaştıkları anda radyoya el koymaya çalışan dört asker herhangi bir direniş ile karşılaşmazlar. Radyoda anons yapmak istediklerini bildiren askerler radyoda anons yapmak için yine aynı yerde ikamet eden radyo müdürünün getirilmesini isterler. Radyo müdürü geldiğinde cihazın nasıl çalıştığını bilmediğini sadece bir teknisyenin bu işi yapabildiğini ve onun da radyoda olmadığını söylemesi üzerine bu teknik personelin aranması başlar ve düşüm kısmı da kendini bu aşamada iyiden iyiye hissettirir. Nitekim bu personelin bulunması için çokça mekân gezilecektir. İlk mekân evine gitmektir. Evinde bulunamayan teknik personelin eşinin çalıştığı hastane ve nihayet radyodaki işiyle alakalı olan seslendirme veya dublaj stüdyosunda bulunan personel ile buluşan dört subay yeniden radyoya dönerler. Bir yandan da Ankara'da nelerin olup bittiği sürekli merak konusudur. Beklenen anons yapılır ve bu nokta artık doruk noktanın habercisidir diye düşünülebilir.

5.4. Doruk Nokta

Eserin adı ile doruk noktanın aynı olmasının tesadüf olması düşünülmemelidir. İstanbul Radyosu'nu ele geçirerek darbenin İstanbul ayağını oluşturan bu askerlerin anons yapmak için çok uğraştıkları ve nihayet beklenen anonsu yaptıktan sonra sonuca götürecek olayların başlamasını sağlamaları senaryonun asıl bölümlerinin keskin bir çizgi ile gösterildiğinin de göstergesi diye düşünülebilir.

5.5. Çözülme ve Son

Anonsu yapan askerlerin o anı ve başarılarını ölümsüzleştirmek için çektiikleri fotoğraf ile çözülme başlar. Sohbetleri esnasında dışarıdan gelen helikopter sesleri seyirciyi meraka sürükler. Öldürdükleri kişilerin ne yapılacağını konuşurlarken ortalığın yatışmasını beklemeleri gerektiğini, çatışmada öldüğünü bildireceklerini söylerler. Radyodan ayrılan askerler bir takside görülür. Radyoda gong sesi ile bir anons duyulur. İstanbul Radyosundan anons yapılmakta ve önceki gece yapılan darbenin başarısızlıkla sonuçlandığını öğrenirler.

6. Sonuç Yerine

Genel olarak darbe konulu filmlere bambaşka bir bakış açısıyla yaklaşan yönetmenin hem kendi sanat hayatı ve anlayışı içinde hem de Türk sineması dahilinde yeniliklere imza attığını söylemek olasıdır. Şimdiye kadar perdeye aktarılan darbe filmlerinde gerek dram gerek trajedi gerek mizah olsun hepsinde darbe mağdurları konu alınırken, darbeden dolayı açlığa veya sefaletle maruz kalan kahramanlar; iftiraya maruz kalan ve yanlış anlaşılardan kaynaklanan tutuklamalar/işkenceler anlatılırken Coşkun ve Kesal'ın senaryosunda darbeyi yapan askerlerin gözünden Anons'un perdeye aktarılması bir ilk niteliği taşımaktadır. Bu durumu 1960 darbesinin ve o döneme ait siyasi ve toplumsal izlerinin günümüzde kaybolmasının da etkili olduğu söylenebilir.

Nitekim 1980 darbesinden sonra Evren'in cumhurbaşkanlığı döneminde böyle bir filmin çekilmesi neredeyse imkânsız diye düşünülebilir.

Filmin geçtiği İstanbul şehri alışlagelmiş bir mekân görüntüsünden sıyrılmış ve karanlık bir şehre dönüşmüştür. Dönemi anlatan nostaljik araç gereçlerin ise seyirciyi o dönemde yaşatmanın kolaylığını sağlamıştır.

Genellikle çok sert mizaçlı oyuncuların oluşan çok ciddi ve kelimelerini dahi seçerek konuştuğu düşünülen boş konuşmayan karakterlerin oluşturduğu filmin neredeyse tamamının statik açılarla iyice durağanlaştırılan sahnelerin çekiminde senaryonun akışkan olması ve sonucun merak edilmesi filmin devingenliğini sağlamıştır.

Çağdaşlarına örnek olabileceği öngörülen bu filmin asıl amacı darbeyi anlatmak değil; 1960'lı yıllarda oluşan bu askeri travmanın geçtiği bir geceyi anlatmaktır. Bu durumuyla Coşkun'un apolitik bir film çektiğini söylemek de mümkündür. Filmin genelinde mevcut hükümet ve askeri ilişkilerin anlatıldığı herhangi bir repliğe dahi rastlanamaz. Bunun bir eksiklik veya eleştiri konusu olmaması gerekir. Gerek senaryo oluşumunda gerek filmin çekiminde büyük sözler etmeyip olayı bir anda kara mizaha çeviren Coşkun'un *Anons* filminin estetik zenginliğe ulaştığı, görsel anlamda kullanılan renk paletlerinin izleyiciyi doydurduğu ve Türk sineması için önemli bir kara mizah eseri bıraktığı da bu çalışmanın sebebi açısından önemli bir yer tutmaktadır.

Kaynakça

- Çakmak, D. (2008). Türkiye'de Asker-Hükümet İlişkisi: Albay Talat Aydemir Örneği. *Gazi Akademik Bakış*, 35-68.
- Altman, C. F. (1977). Psychoanalysis and cinema: The imaginary discourse. *Quarterly Review of Film Studies*.
- Aslanyürek, S. (1998). *Senaryo Kuramı*. İstanbul, Bağcılar, Türkiye: PAN Yayınları.
- Atsüren, G. (2018, 10 17). *Filmloverss*. Mayıs 2020 tarihinde www.filmloverss.com: <https://www.filmloverss.com/anons/> adresinden 01 Mayıs 2020 tarihinde alındı
- Box Office*. (2008). Box Office Türkiye: <https://boxofficeturkiye.com/film/babam-ve-oglum-2005197> adresinden 02 Mayıs 2020 tarihinde alındı
- Coşkun, M. F. (2018, Ekim 04). Mahmut Fazıl Coşkun Röportajı. (E. Ş. Güvenç Atsüren, Röportaj Yapan)
- Demir, Y. (2006). Albay Talat Aydemir'in Darbe Girişimleri. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 155-171.
- Erkılıç, H. (1997). *Sinema ve İdeoloji 12 Eylül Filmlerinin Toplumsal Çözümlemesi*. Eskişehir.
- İbrahim Sirkeci, M. E. (2012). Göç ve Türkiye. *Migration Letters*(4), 297-302.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 72.
- Mitrani, E. (2018, Ekim 13). *Orta Koltuk*. www.ortakoltuk.com: <https://ortakoltuk.com/film-elestirileri/anons-2> adresinden 23 Nisan 2020 tarihinde alındı
- Sözen, M. (2013, Mayıs - Haziran). SİNEMASAL DRAMATURGİ VE ÖRNEK BİR ÇÖZÜMLEME. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*(11), 100-119.
- Saydan, B. (2018, Ekim 22). *Türk Sineması Araştırmaları*. www.tsa.org.tr: <https://www.tsa.org.tr/tr/yazi/yazidetay/450/anons--kara-film-evreninde-darbe-girisimi> adresinden 23 Nisan 2020 tarihinde alındı
- Sercan, M. (2018, Kasım 04). *Sözcü*. www.sozcu.com.tr: <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/2719142/> adresinden 26 Nisan 2020 tarihinde alındı